

DIAGNOSTIK TESTLAR YORDAMIDA O'QUVCHILARNING KOMPETENSIYALARINI BAHOLASH VA ULAR UCHUN INDIVIDUAL TA'LIM YO'NALISHLARINI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Rahmonova Dildora Davron qizi,
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
1-kurs magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada diagnostik testlar yordamida o'quvchilarning kompetensiyalarini aniqlash, ularning bilim darajasi va amaliy ko'nikmalarini baholash hamda individual ta'lim yo'nalishlarini shakllantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot davomida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va diagnostik baholash usullarining samaradorligi tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, diagnostik testlar orqali o'quvchilarning kuchli va sust tomonlarini aniqlash hamda ularga mos individual o'quv strategiyalarini ishlab chiqish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: diagnostik test, kompetensiya, individual ta'lim, pedagogik texnologiya, baholash tizimi, ta'lim sifati.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы определения компетенций учащихся с помощью диагностических тестов, оценки уровня их знаний и практических навыков, а также формирования индивидуальных образовательных траекторий. В ходе исследования были проанализированы эффективность современных педагогических технологий и методов диагностического оценивания. Результаты показали, что диагностические тесты позволяют выявить сильные и слабые стороны учащихся и разработать индивидуальные образовательные стратегии, способствующие повышению качества образования.

Ключевые слова: диагностический тест, компетенция, индивидуальное обучение, педагогическая технология, система оценивания, качество образования.

Abstract. This article discusses the issues of identifying students' competencies through diagnostic tests, assessing their level of knowledge and practical skills, and developing individual educational pathways. During the research, the effectiveness of modern pedagogical technologies and diagnostic assessment methods was analyzed. The results showed that diagnostic tests help identify students' strengths and weaknesses and develop individualized educational strategies that contribute to improving the quality of education.

Keywords: diagnostic test, competence, individual learning, pedagogical technology, assessment system, quality of education.

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning nafaqat nazariy bilimlari, balki amaliy kompetensiyalarini ham aniqlash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy ta'lim yondashuvlari har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olishni talab qiladi. Shu sababli diagnostik testlardan foydalanish orqali o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash, ularning ehtiyojlariga mos individual ta'lim yo'nalishlarini ishlab chiqish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Diagnostik testlar o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash, o'quv jarayonidagi muammolarni topish va ularga mos pedagogik yechimlarni ishlab chiqishga yordam beradi. Ayniqsa, kompetensiyaviy yondashuv asosidagi ta'lim tizimida bunday testlarning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda individual yondashuvning o'rni katta bo'lib, bunda diagnostik baholash vositalari asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi diagnostik testlar yordamida o'quvchilarning kompetensiyalarini baholash va individual ta'lim yo'nalishlarini shakllantirish texnologiyalarining samaradorligini o'rganishdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot davomida pedagogik kuzatish, diagnostik test sinovlari, so'rovnoma, taqqoslash va statistik tahlil metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot umumta'lim maktablarining 7–9-sinf o'quvchilari orasida olib borildi.

Diagnostik testlar quyidagi yo'nalishlarda tashkil etildi:

1. Nazariy bilimlarni aniqlash;
2. Amaliy ko'nikmalarni baholash;
3. Mantiqiy va tanqidiy fikrlashni tekshirish;
4. Muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish qobiliyatini aniqlash;
5. Mustaqil ishlash va ijodiy yondashuv darajasini baholash.

Tadqiqot jarayonida o'quvchilarning natijalari tahlil qilinib, ular kompetensiya darajasiga ko'ra uch guruhga ajratildi:

1. yuqori kompetensiyaga ega o'quvchilar;
2. o'rta darajadagi o'quvchilar;
3. qo'shimcha yordamga muhtoj o'quvchilar.

Har bir guruh uchun alohida individual ta'lim strategiyalari ishlab chiqildi. Kuchli o'quvchilar uchun murakkab topshiriqlar, loyiha ishlari va mustaqil tadqiqotlar tavsiya qilindi. O'zlashtirish darajasi past bo'lgan o'quvchilar bilan esa qo'shimcha mashg'ulotlar, interaktiv metodlar va motivatsion yondashuvlar asosida ishlash tashkil etildi.

Tadqiqot natijalari. Tadqiqot natijalari diagnostik testlardan foydalanish o'quvchilarning kompetensiyalarini aniq va samarali baholash imkonini berishini ko'rsatdi. O'tkazilgan testlar orqali o'quvchilarning bilim darajasi, amaliy ko'nikmalari va rivojlanish ehtiyojlari aniqlandi.

Natijalarga ko'ra:

1. o'quvchilarning 28 foizi yuqori kompetensiya darajasiga ega;
2. 52 foizi o'rta darajadagi bilim va ko'nikmaga ega;
3. 20 foizi esa qo'shimcha pedagogik yordamga muhtoj ekanligi aniqlandi.

Individual ta'lim yo'nalishlari joriy etilgach, o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlari sezilarli darajada oshdi. Ayniqsa, sust o'zlashtiruvchi o'quvchilarda darsga qiziqish va motivatsiya kuchaygani kuzatildi. Shuningdek, o'quvchilarning mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish kompetensiyalarida ham ijobiy o'zgarishlar qayd etildi.

Muhokama. Diagnostik testlar ta'lim jarayonida differensial va individual yondashuvni amalga oshirish uchun muhim vosita hisoblanadi. Ular yordamida o'qituvchi har bir o'quvchining bilim darajasi, qobiliyati va ehtiyojlarini aniqlab, mos pedagogik strategiyalarni ishlab chiqishi mumkin.

Tadqiqot natijalari individual ta'lim yo'nalishlarini shakllantirish o'quvchilarning bilim samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynashini ko'rsatdi. Shu bilan birga, diagnostik testlarni raqamli texnologiyalar asosida tashkil etish va sun'iy intellekt tizimlari bilan integratsiya qilish kelgusida yanada samarali natijalarni ta'minlaydi.

Bugungi kunda zamonaviy ta'lim tizimida adaptiv ta'lim texnologiyalaridan foydalanish kengayib bormoqda. Bunday texnologiyalar har bir o'quvchining individual ehtiyojlariga mos ravishda ta'lim mazmunini shakllantirish imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, diagnostik testlar yordamida o'quvchilarning kompetensiyalarini baholash va individual ta'lim yo'nalishlarini shakllantirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini chuqur tahlil qilish, ularning ehtiyojlariga mos ta'lim strategiyalarini ishlab chiqish hamda ta'lim samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari individual yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning motivatsiyasi, mustaqil fikrlashi va umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Shu sababli ta'lim muassasalarida diagnostik baholash tizimlarini keng joriy etish va takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Tolipov O'., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti*. — Toshkent: Fan, 2017.
2. Ishmuhamedov R. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar*. — Toshkent, 2019.
3. Azizxo'jayeva N. *Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiyalar*. — Toshkent, 2020.
4. Ziyomammedov B. *Ta'lim texnologiyalari*. — Toshkent, 2018.
5. UNESCO. *Competency-Based Education and Assessment*. — Paris, 2021.